

Baroko

- 1620 – 1770 (bitva na Bílé hoře – národní obrození)
- doba vnucované jediné víry, těžkých feudálních robot, 30letou válkou a válkami s Turky jsme přišli o téměř všechnu českou vyšší šlechtu - její místo zaujali cizinci, podstatná část měšťanské inteligence odešla do emigrace, mezi zbylými vzdělanci se šířila němčina
- zrovnoprávnění němčiny a češtiny na úřadech (= obrovský úpadek češtiny)
- monarchie podporovala jezuitský řád - jeho jazykem byla latina
- jedinými šířiteli češtiny - venkovský (nevzdělaný) lid

-současně čas vrcholící kultury hudební, stavitelské, malířské, sochařské

Jezuité

- fanatičtí katolíci, ale s kvalitním, propracovaným školstvím
- u Karlova mostu při kostele sv. Klimenta budují tu rozsáhlou a honosnou kolej – **Klementinum**, zřizují tu gymnázium (jedno z nejstarších ve střední Evropě, později se nazývá akademické - studuje tu řada významných osobností - Jungmann, Neruda, Winter, Sládek, Hrozný, J. Masaryk, Klicpera, Tyl...)
- r. 1616 získávají status vysoké školy (druhé pražské), Klementinum brzy získá vlivnou podporu něm., it. a české vysoké šlechty, až UK překoná, r. 1622 je jim i tam svěřena výuka, Klementinum se stává centrem pražského univerzitního školství, dochází ke sloučení pod názvem Karlo-Ferdinandova univerzita
- postupně jsou v areálu vybudovány knihovna, lékárna, tiskárna a nakladatelství, hvězdárna aj.
- stalo se centrem vzdělanosti a vědy u nás
- mají ve svých řadách mnoho vědců

Nejznámějšími jezuitky baroka jsou

Bohuslav Balbín (1621 – 1688)

- historik a vlastenec, učitel na řádových školách
- psal výhradně latinsky

díla:

Výtah z českých dějin

Historické rozmanitosti Království českého

Obrana jazyka slovanského a zvláště českého

díla historická, politická a životopisná

Bedřich Bridel (1619 – 1680)

- básník a překladatel – psal legendy, písně, básně i filosofická, náboženská didaktická díla

neznámější dílo:

báseň Co Bůh? Člověk?

Antonín Koniáš (1691 – 1760)

- kněz, vynikající kazatel, kázal horlivě, česky i německy, misionář, spisovatel
- jeho boj proti protestantské literatuře vedl k zabavení značného množství knih (30 000 podle pečlivě vedených záznamů)
- „bludné“ knihy nahrazoval katolickými, některé „opravil“ (vytrhnutím listu, začerněním, vepisováním textu), malou část z nich páčil (od každé z nich se zachovaly exempláře, byly v kláštřích uloženy do zvláštního tajného oddělení)
- základem pro zabavování knih mu byl seznam *Libri prohibiti* vydaný církví, který později doplnil o další položky - vydal jako **Klíč kacířské bludy k rozeznání otevírající**

– obsahoval 1233 titulů českých a dále knihy psané německy, latinsky a francouzsky, patřily sem knihy zejména protestantské a husitské, ale ve většině případů se jednalo o zábavnou či erotickou literaturu např.: kramářské sešitky nebo dobovou pornografii

Barokní literatura

- po r. 1620 dochází k nápadnému ústupu měšťanské tvorby
- jazyk se nevyvíjel, slova se ztrácela, rozkolísala pravidla, zmizelo kulturní centrum (Praha), do jazyka se vnáší nářečí a germanizmy
- nastává situace jako ve středověku – literatura pro běžné lidi = náboženská, pro vzdělance = vědecká v lat. a němčině

NÁBOŽENSKÁ LITERATURA

a) duchovní poezie (s prvky přírodní a milostné)

Adam Michna z Otradovic (1600 - 1676)

varhaník, učitel hudby a zpěvu, skladatel vážné hudby a autor latinské i české poezie

- Loutna česká
- Svatořeční muzika
- Česká mariánská muzika (Vánoční noc - Chtíc aby spal) - tato i další zlidověly

b) duchovní drama

- působí na široké vrstvy
- spojeno s hudbou – ta je na vrcholu -hrají se i opery, frašky i činohra, ne však česky
- v Praze vzniká první divadelní scéna

c) legendy

- nastává druhé období legend v české literatuře
- nejslavnější postavou – **Jan Nepomucký** - legendy o něm česky, německy i latinsky
- legenda o něm uměle vytvořena v rozporu s historickými událostmi
- dnes jeden z patronů české země (patron mostů, zpovědníků a lodníků, ochránce před povodněmi)

NAUKOVÁ TVORBA

- vědecké práce, většinou latinsky

LIDOVÁ SLOVESNOST

- pokračují knížky lidového čtení a jarmareční (kramářské) písně - pověsti, pohádky
- lidové hry se zpěvy
- loutkové divadlo
- lidové písně – svou prostotou, upřímností a stručností tvoří protiklad k vyumělkované ofic. barokní poezii

pokračuje obliba Hájkovy kroniky

exilová literatura

- masové odchody - jen do Saska odešlo 150 000 lidí, svobodných občanů (ne poddaných) - převážně vzdělanců
- literatura byla převážně světská, přesto jen málo ovlivnila vývoj v Čechách

Pavel Stránský (1583 – 1657)

Pavel Skála ze Zhoře (asi 1583 – po 1640)